

Nếu đại huynh Lãng Nhân Phùng Tất Đắc có dịp đọc bài này (vì Lá Thư CC chỉ để riêng ái hữu CC đọc, đó là trên nguyên tắc) tất nhiên không cho tôi có hậu ý gì! Tôi chỉ muốn dùng chữ thông thường, quen dùng tại 3 kỳ, để bồ túc, giải thêm ý nghĩa theo nhận xét của tôi, hoặc để nói lên chút sai lầm nào mà học giả, theo tôi, đã phạm phải. Tất cả, là để bồ túc phần nhỏ nhoi vào cái cuốn "Chơi Chữ" bao giờ cũng phải có một chỗ xứng đáng trong tủ sách gia đình.

Trước khi đề cập đến phần ghi trên, tôi thấy nên nêu lên một bức hoành phi có 4 đại tự son son thếp vàng, loại sáo ngũ "Phúc nhu Đông Hải" mà chính mắt tôi đã trông thấy, và chiêm ngưỡng cho chủ nhà thêm vui lòng, vì cụ này, nếu còn sống, thì niên tuế phải xấp xỉ chín chục, và ở không xa, hay là ngay trong thành phố Santa Ana (Orange County). Đó là cách đây tới hơn mươi năm rồi, và từ đó, tôi không có tin tức của cụ ấy nữa.

Người tặng hoành phi, hẳn là kém hán tự, đã phải dùng "câu sáo", mà câu này lại có tên người được tặng (Phúc), thì bốn chữ tặng, là dĩ nhiên không được chỉnh vì lẽ người được mừng không bao giờ nên có ghi tên trong lời mừng cả (trong lối hành văn Trung hoa). Có lẽ là của một bạn buôn bán khi xưa từ Hà nội (1930 trở về trước) Cụ Phúc (tôi quen từ 1942) có lẽ, đã làm bạn này quá cay cú trong thương trường mà chưa dám phục thù, nay có dịp cùng đi Mỹ tị nạn chính trị, từ 1974, mới cho phép chăng? Là vì nghĩa của 4 chữ quá cay độc: Đông Hải, nói lái lại là "Hai đồng" tiếng Trung, mà tiếng Bắc, dấu hỏi là dấu sắc: "hai đồng!" Đồng gi vây! đồng phản! Là vì hồi 1947-48 trở đi, ông T.A. (Phúc) chung vốn với ông Lavigne, cựu kỹ sư điện địa của thành phố Hà nội (thời Pháp) để mở công ty vệ sinh nối tiếp việc làm của Công ty Năm Diệm xưa kia thời Pháp thuộc, chúng ta đều hiểu cả rồi! Vì nhân đạo, ta không nên cho cụ biết là họ xỏ lá cụ!

Nay nói sang cuốn "Chơi Chữ" là đầu đề của bài viết này. Chúng ta hẳn là ai cũng đã nhiều lần muốn tìm cái cười, đã mở ra đọc, vì mỗi tủ sách gia đình có lẽ đều có cả. Cuốn hiện hữu của tôi là do Cơ quan Xuất bản ZIELIEKS bên Hoa Kỳ, in lần thứ ba. Nghĩa là đã có khá nhiều cuốn được in kể từ năm 1979. Cho nên tôi lại càng thấy cần viết bài này, và sau đó, nếu ái hữu nào thấy là đúng, nên trích và phổ biến rộng rãi tới các trường dạy tiếng Việt tại nơi mình ở.

Để tiện AH tra cứu, tôi bắt đầu theo số trang của cuốn Chơi Chữ.

ĐỌC CUỐN "CHƠI CHỮ" CỦA LÃNG NHÂN

KTS ĐÀO TRỌNG CƯỜNG, CANADA

• *Trang 37: câu "dánh mài nước nguồn" ghi rõ cho có nghĩa mộc mạc, trẻ dễ hiểu: "dánh, là uống, như đánh chén, là ăn, chén cũng là ăn.*

• *Trang 38-44: "Trần Bình" Đây là một nhà đại khoa lâm quan to trong thời Pháp thuộc, vào thập niên cuối cùng của cụ là 1920. Học giả đã vì nể một khoa bảng mà tránh ghi chữ đậm! Nhưng với trang 44 mở đầu in bài thơ mia mai cụ:*

Muốn sống thì chừa, nào hán tự, nào quốc văn, bàn tán thêm như phuơng cầu học.

Chưa chết đã thoái, cũng nguy khoa, cũng hiền hoạn, phẩm bình càng bẩn bão Tân Văn!

Rõ là Trần Tán Bình, Án sát Nam Định trước khi hưu trí.

• *Trang 65: Bài thơ "Ông Thùa tư thuật" Bài này nói tới moi cái xét là thừa của ông, cái gì của ông, ông cho là thừa hết! Tiếp tới ông nói tới cái số thừa kia ở trong đống quần của ông, có nhắc tới có ai thiếu (như đàn bà) thì ông cho! Sau đó, mới có bài "Thùa, Thiếu" tác giả giấu tên, ta cho là do Tú Xương gà (?) và với chút ký niệm trong đời lê la dưới xóm với Đào Vị (121 Khâm Thiên) tôi được Đào Vị đặc biệt ca cho nghe, như tôi đã có dịp kể lại trong bài thơ "Thùa Thiếu" tại trang 26, Tuổi Thọ Canada Xuân Kỷ Tỵ 1989 (các AH mới*

tới, nhất là các bạn Nguyễn tử Tùng, Nguyễn văn Mô-Nha Trang cũ? - Tôn thất Đào -cũng Nha Trang cũ? cố gắng muộn cuốn LTCC số 50 tháng 10/90 có bài "Hát Á Đào - Một chút ký niệm xưa" do tôi viết tại trang 12 để đọc qua bài Thùa Thiếu này). Và nếu trong khi còn nhàn hạ, nhò AH Thí cho muộn dần dần dù số LT từ số 1 trở đi, bảo đảm sẽ vui biết mấy!!

• Trang 73: Ông bảng Mồ. Học giả, có lẽ, cho người phóng khoáng về tiền bạc mà lại thích vui chơi phải đi vay nợ tay den (Chetty) là xấu, cho nên đã không ghi đích danh cụ bảng? Tôi xin nói ngay đó là cụ bảng nhân Nguyễn Can Mộng! Cụ là một nhà đại nho yêu nước, lấy Kiêu là cụ phách (dòn rằng cụ đọc thuộc lòng cả cuốn bát đầu từ vần thơ cuối cùng lên tới vần thơ thứ nhất: Trăm năm trong cõi người ta!) Cụ có đủ mọi giá trị để tên của Cụ được các thế hệ kế tiếp nhớ mãi mãi, có chỗ cao trong Văn học sử nước nhà!

• Trang 138: Hội Tây. Câu thơ cuối đã ghi:

"Vui thế bao nhiêu phực bấy nhiêu"

Khi còn ở Trung học Buổi Hà Nội - 1925 - Cụ Dương Quảng Hàm có dạy:

"Vui thế bao nhiêu sướng bấy nhiêu"

Tôi thấy có lẽ đúng hơn, vì trong thời Pháp thuộc thường tránh câu nói "bốp trát", dùng cách "nói mát" để không bị Tây bắt bẻ. Và với lời thơ, chử sướng nghe nó thoát hơn về âm.

• Trang 162: Xuân thế ru mà. Trong bài có câu:

"Đì đẹt ngoài sân tràng pháo chuột,
Trang hoàng trên vách bức tranh gà."

Học giả đổi "Đì đẹt" ở trên với "trang hoàng" ở dưới. GS Dương Quảng Hàm đã dạy tôi như sau: "Đì đẹt" là tiếng động, thì "om xòm" cũng là tiếng động mới đổi được: om xòm do bọn trẻ xúm vào trước các bức tranh gà, lợn, mèo, chuột cãi nhau chí chóé, trò ném om xòm.

Đì đẹt (tiếng động) đổi với "Trang hoàng" (động từ hoặc tĩnh từ) tôi e không gọn.

• Trang 164: Nhó Phan. Câu thơ cuối:

"Một ngọn đèn xanh, trống điểm thùng"

Tôi thấy cần ghi nghĩa, hầu cho hậu thế chúng ta hiểu câu thơ hơn, vì chúng có biết trống canh là gì đâu!

Thơ muốn nói nhớ bạn, lòng mènh mang, đến nỗi trống sang canh đêm làm giật mình!

• Trang 188: Tho Khoán thù. Hai câu thơ của Georges Sand trả lời thơ của Alfred de Musset tôi dám chắc là học già đã ghi nhớ đậm. Câu của học già đã ghi:

*Cette grande faveur que votre ardeur reclame,
Nuit peut-être à l'honneur mais répond à ma flamme*

mà câu tôi vẫn nhớ là:

*Cette douce faveur que votre coeur réclame,
Nuit à mes sentiments et repugne mon âme.*

(cùng là loại vers alexandrins - 12 vần cà)

Nhung một người rành tiếng Pháp, hẳn là thấy câu tôi nhớ, ghi ở trên, nó nhẹ nhàng như nước chảy, êm ánh như suối mùa thu, với nghĩa "không chịu" mà vẫn cứ chịu (cette nuit), theo lối "em châ" của ta, "châ" và vẫn cứ...ghì cho chặt! Uốn éo cái eo loạn xạ! Và lại trong văn thơ Pháp, mấy khi ta thấy nhà thơ dùng chữ "peut-être"! Bất kể trong trường hợp nào!

Cách đây hơn 10 năm cũng có một AH ở vùng cực Nam California đã nhắc lại 2 câu thơ ghi trên, hẳn là do tài liệu của học giả, tôi đã có dịp nói tới sự sâm lấn này rồi trong LT hồi ấy.

• Trang 212: Chẳng Yêu Ai. Học giả có ghi lời thơ của Tchya mà không nêu danh tánh. Không hiểu tại sao. Tên thật là Đái Đức Tuân, xong Tú tài, ra làm Tham tá (commis) phủ Toàn Quyền, phủ Thống sứ hay tòa sứ gì đó, ham làm thơ và thích nghề báo chí. Tôi đã gặp anh trong năm 1949 tại Hải phòng, và đã tiến chân anh vào Nam. Khi di cư vào Nam (1955) tôi không gặp lại anh, nghe như anh đã mất trước đó?

• Trang 277: (cuối trang có 3 dòng) Học giả đã dùng việc "tán fromage gruyère" để sang nghĩa "tán tình, tán tụng, và ai tán quá lố-vì fromage nặng mùi-khó nghe, cũng như bị khó chịu vì mùi nặng đó thì gọi là "tán phó mát"

Tôi e không đúng.

Chữ "tán của ta có đã lâu, được ghi trong tự điển Hán Việt, cùng với chữ tán dương, khen ngợi v.v...Còn chữ "tán phó mát" chính có từ bài thơ ngụ ngôn LaFontaine "Le Corbeau et le Renard", con cáo tán con quạ để làm nó hót, đánh rơi cục phó mát thon phúc xuống rồi chử cáo vòi! "Tán phó mát" có nghĩa là "tán tụng để cầu lợi" - xấu cũng cho là đẹp tuyệt trần, hư mấy cũng cho là ngoan nhu chú mèo con! Tuyệt nhiên không có nghĩa là tán quá lố, khó nghe (khó ngửi) làm

người nghe khó chịu như ... người thấy mùi phó mát (có lẽ muốn nói fromage loại Pont Léreques!!)

Một lần nữa ,để kết thúc, tôi mong rằng bài này sẽ được phổ biến rộng rãi trong LT số tới, và yêu cầu AH nào có cuốn "Choi Chữ" của học giả Lãng Nhân, thì xé mấy trang này ra, đính vào trong cuốn đó hầu cho con cháu ta đọc, thì có sẵn những giải nghĩa bổ túc hữu ích.

Ottawa 28-6-92

Vui cười dân gian

Chú rể khờ

Một anh chàng quê mùa đi làm rể (theo phong tục ngày xưa ở VN). Khi đến nhà cha mẹ vợ tương lai, lúng túng không biết tìm chuyện gì để nói, nhìn ra sân, anh thấy mấy con vịt chỉ đứng trên một chân, anh ta bèn thưa với ông già vợ:

- Thưa cha, vịt bên này...Vừa nói đến đó thì có con chó chạy ngang qua, bầy vịt hoảng sợ bỏ chân kia xuống... chạy. Ông già vợ hỏi:

- Vịt bên này sao con?

- Thưa cha vịt bên này ... hai chân

- Thế vịt bên con thì sao?

- ... Dạ thưa vịt bên con cũng hai chân.

Anh chàng làm rể khờ đến thế, mất vợ cũng vừa!

Hai chàng hà tiện

Một anh chàng đến thăm nhà người bạn vào ban đêm. Hai người ngồi nói chuyện tâm tình. Anh chàng chủ nhà (vốn hà tiện) nói:

Mình ngồi nói chuyện đâu cần thắp đèn sáng làm gì cho tốn dầu, rồi tắt đèn và ngồi tiếp tục tâm sự.

Anh chàng kia (còn hà tiện hơn) bảo : Mình ngồi trong đêm tối đâu có cần bận quần cho mòn quần đi. Rồi hai anh vui vẻ tuột quần ra vắt trên vai và tiếp tục câu chuyện.

Hà tiện đến mức này thì trong thiên hạ cũng hiếm có!

Tháp nghiêng Pisa ở Ý Đại Lợi, một công trình kiến trúc tuyệt vời, hàng năm hấp dẫn cả hàng triệu du khách tới ngắm cảnh, đã bắt đầu bị nghiêng từ khi xây cất xong vào năm 1173.

Ngày nay vị trí của tháp này đã nghiêng đi một góc độ khá lớn. Nó cách đường thẳng đứng là 5 yards ruồi tại đỉnh tháp, và đã gây nên một vết nứt ở móng của tháp này.

Theo tạp chí Scala ở Đức, vết nứt trên đã khá rộng, đến độ báo động về an nguy của kiến trúc tuyệt tác của Italy. Tạp chí Scala còn cho biết nhiều chuyên gia thuộc các quốc gia, trong đó có cả Nhật Bản, đã được mời để thực hiện một kế hoạch vĩ đại là kéo bớt độ nghiêng của tháp Pisa, bằng cách bao bọc nó bằng một lớp thép và kéo nó lại. Hai nhà khoa học người Đức cũng đã được mời: đó là giáo sư Pflaging, thuộc Khoa Hầm Mỏ viện Kỹ Thuật Montan Đức quốc, một viện đại học, vừa mới đây, đã giám sát công trình xây cất đường hầm xuyên qua eo biển Manche nối liền giữa Anh và Pháp; và giáo sư Wittke, giám đốc Trường Xây Cất thuộc Học Viện Kỹ Thuật Sachen.

Cả hai nhà khoa học Đức này đều muốn đưa ra một phương pháp mà họ gọi là "Thử và trắc nghiệm phương pháp đối đầu với các vụ sập hầm mỏ", là ứng dụng một hệ thống tạo áp suất bằng thủy điêu, do máy điện toán điều khiển lên khu bê tông ở quanh chỗ nứt trên móng của tháp Pisa. Quí vị du khách cũng không nên quá lo âu vì so tháp Pisa nếu thẳng lại sẽ mất đẹp. Kế hoạch kéo tháp lại chỉ cần đạt tối 2 feet mà thôi.